en te bespreken, en zoodoende de afgevaardigden ter Generale Synode beter op de hoogte zouden zijn van wat de Kerken over deze voorstellen denken, — zoo erkennen we gaarne, dat in het afgetrokkene hiervoor zeker iets te zeggen valt. Natuurlijk bedoelt de inzender niet, gelijk hijzelf dit ook uitdrukkelijk uitspreekt, dat de afgevaardigden met een mandat imperatif op de Generale Synode moeten komen, want dat zou geheel in strijd zijn met ons Gereformeerd kerkrecht, maar hij wil alleen, dat de Kerkeraden, Classes en particuliere Synoden over deze voorstellen van gedachten zouden kunnen wisselen. Het bezwaar van den inzender, dat wanneer dit niet geschiedt, te kort zou worden gedaan aan Art. 84, omdat wanneer één provinciale Synode een voorstel inzendt, dat eventueel door de Generale Synode werd aangenomen buiten voorkennis der andere Kerken, deze ééne provinciale Synode dan over de andere Kerken zou heerschen, achten we èn theoretisch, èn practisch onjuist. Theoretisch omdat de Generale Synode de vergadering van al onze Kerken is, die daar wettig vertegenwoordigd zijn door hare afgevaardigden en hare besluiten dus nooit een overheersching van de eene kerk over de andere kunnen zijn. En practisch, omdat de ervaring ons geleerd heeft, dat voorstellen, die slechts door één provinciale Synode ingediend worden, gewoonlijk gevaar loopen door de Generale Synode ter zijde te worden gelegd, omdat niet gebleken is, dat ze een algemeenen wensch der Kerken uitdrukken, ofschoon de nietoverneming dezer voorstellen door andere particuliere Synoden alleen daaraan te wijten was, dat deze Synoden met de bedoelde voorstellen niet tijdig genoeg bekend waren geworden. Ons motief zou veeleer juist omgekeerd wezen, dat tijdige indiening dezer voorstellen wenschelijk is, opdat een generale Synode zich niet meer met zulk een argument van eenig voorstel kon afmaken. Maar al is het dan ook uit een ander motief, voor het voorstel van den inzender wordt ook door ons wel iets gevoeld. Onze Generale Synodes zelve volgen den regel, dat wanneer ze deputaten benoemen om de volgende Generale Synode over eenig onderwerp voor te lichten, hun gemeenlijk de last wordt gegeven, dit advies een half jaar vóór de Synode saamkomt, aan de Kerken toe te zenden, opdat deze het rustig kunnen overwegen. Toch gelooven we, dat een maatregel als de inzender voorstelt, practisch op te groote bezwaren zou stuiten. Reeds op zich zelf zou het natuurlijk ondoenlijk wezen, een half jaar van te voren den slagboom te laten vallen voor de indiening van voorstellen ter Synode, want er kunnen zich in dat halfjaar tal van gewichtige quaesties voordoen, die dan niet meer ter Synode zouden mogen behandeld worden. Voorts zijn zeker ook niet alle voorstellen van zoodanig gewicht of belang, dat alle Kerken vooraf er van in kennis zouden moeten gesteld worden, om deze voorstellen te overwegen. En eindelijk zou het gewenschte resultaat er toch niet door bereikt worden, want gesteld dat een particuliere Synode een voorstel deed, dat door alle Kerken besproken werd en aanleiding gaf, dat op andere particuliere Synoden wijzigingen of verbeteringen in dit voorstel werden ingediend, dan zouden al deze amendementen weer eerst naar de Kerken terug moeten gezonden worden, om behoorlijk te worden onderzocht en zou men zoodoende nooit tot een einde komen. Laat ons hieraan ten slotte nog mogen toevoegen, dat het bezwaar, waarop de inzender wees, in de werkelijkheid ook niet zoo ernstig is, als hij wel meent. Zulke voorstellen komen niet op een particuliere Synode plotseling uit de lucht vallen en worden niet per geheimen brief naar de Synode gezonden, zoodat de afgevaardigden ter Synode eerst door het agendum er kennis van krijgen. Zulke voorstellen zijn gewoonlijk vrucht van hetgeen in de pers besproken wordt, ze worden maanden van te voren gepubliceerd in de verslagen der classicale en provinciale vergaderingen en ze komen zoo reeds lang te voren ter kennis van onze Kerken, voordat de Generale Synode saamkomt. Gewoonlijk ziet men dan ook, dat de verschillende particuliere Synoden voorstellen over dezelfde zaken inzenden, deze voorstellen blijkbaar min of meer met elkander in verband staan en dat daarbij zich eigenaardige stroomingen van ons kerkelijk leven afspiegelen. Dat één particuliere Synode een voorstel van ingrijpend belang op onze Synoden zou brengen, zonder dat hieraan een bespreking in de pers of door andere kerkelijke vergaderingen is vooraf gegaan, zal wel uiterst zelden voorkomen; ons is althans daarvan geen voorbeeld bekend.

DR. H. H. K.

Voor Kootwijks Scholen.

Ingekomen bij ondergeteekende en in hartelijken dank ontvangen: van mej. A. S. Verbeek te Amsterdam ƒ 1.

DS. J. H. HOUTZAGERS.
Kootwijk. *voorzitter.*

Leestafel.

D. DE WIT. KUDDE EN HERDER. Van kerkelijk Kootwijks verleden en heden. Utrecht — G. J. A. Ruys — 1911.

Dit werk is geschreven naar aanleiding van DS. HOUTZAGERS zilveren ambtsjubileum.

Toen nog maar de eerste Aflevering was verschenen heb ik er, als op een voor de HERAUT-lezers belangrijke publicatie, terstond de aandacht op gevestigd.

Wie toch HOUTZAGERS zegt, denkt van zelf aan KOOTWIJK en aan KOOTWIJK zijn, evenals aan ULRUM, voor ons gereformeerden, historische herinneringen verbonden.

KOOTWIJK de eerste kerk, die in doleantie ging.

Nu de laatste Aflevering van KUDDE en HERDER al sedert enkele maanden verschenen is en het werk in zijn geheel voor mij ligt, acht ik het mijn plicht het nader te bespreken.

En ik doe dat ook met neiging.

Ik voèl voor dit boek.

De schrijver heeft zich, voor de uitdrukking van zijn gedachten, bediend van een welverzorgde taal, die op vele bladzijden, ook uit oogpunt van woord-kunst, niet onverdienstelijk is.

Zoo, wat dit laatste betreft, al terstond in het 1e hoofdstuk waarin hij ons de omgeving van KOOTWIJK, het heidedorp, teekent.

„'t Is er stil, heel stil.

Daar ligt het heuvelige veld, hier en ginder van een zulle heirbaan doorsneden. In 't zomergetij overdekt door de bruin groene spriel, van bloeiende erica's doorstikt en met opene plekken: geel-glinsterende vlekken in het klare zonnelicht".

„Daar boven die wijde, blijde heide, die zoo weidsch haar fulpen mantel over vlakten en heuvelen spreidt, welven blauw-grijze wolken van coster- tot westerkim, van noord en tot zuid".

De heer DE WIT was mij tot dusver volkomen onbekend. Ik heb onlangs gehoord, dat hij van onderwijser te KOOTWIJK, tot een anderen staat des levens is overgegaan, dat hij journalist te ROTTERDAM is geworden. Het wil mij voorkomen, dat hij ook als belletrist toekomst heeft.

Heb ik aan 'n enkel staal reeds doen zien zijn talent voor natuurbeschrijving, indien plaatsruimte het mij veroorloofde zou ik er een staal aan toevoegen van zijn menschbeschrijving. Laat mij daarom alleen maar zeggen, dat, naar mij uit menige bladzijde van zijn boek bleek, het hem ook aan talent van zien en uitbeelding van de menschen, zoo in hun uitwendige verschijning als innerlijk zielbeweeg, niet ontbreekt.

Toch heeft de artistieke bekoring, die van de descriptieve gedeelten van dit boek op mij uitging, mij niet blind gemaakt voor enkele vlekjes juist in die gedeelten. Zoo deed het mij min welgevallig aan, wanneer ik midden tusschen woorden en woordverbindingen, waaronder ik voelde kloppen het eigen, warm-jonge ziele-voelen van den schrijver, plotseling stuitte op van die uitdrukkingkjes, die mij een sensatie gaven, als doet een koud-aanvoelende, wassig-gele doodemans-hand. Ik heb hier, onder meer, op het oog deze twee, door mij gespatieerde uitdrukkingen in dit zinnetje van de zoo mooie eerste bladzijde: „Daar begroet ge in al haar *majesteuse schoonheid* en *vorstelijke pracht* de gouden zonneglorie bij het dageraad-krieken."

Dan, ik geef van harte toe, dat wie de natuur en de menschen zoo vermag te beschrijven als de heer DE WIT het kan, menigte van artistiek-literaire zonden zal bedekken. Wanneer ik die van dezen, in goeden zin modernen stilist dan ook ontdek, is het alleen uit oprechte waardeering voor zijn niet geringe, zij het dan ook nog worstelende artistiek-literaire deugd.

Doch ik voel voor dit boek niet alleen om het kunstgenot dat het mij, bij de lezing van zijn descriptieve gedeelten, heeft doen smaken, maar ook om de historische akribie en aanschouwelijke wijze van voorstellen waarmee het van kerkelijk KOOTWIJKS verleden en heden verhaalt.

Na een inleidend hoofdstuk over de plaats zelf en haar bewoners en een over het onde COTE-VICK uit den roomschen tijd, waaraan dan is toegevoegd een hoofdstuk over JAN GERRITS VERSTEGE, den reformatorischgezinden kapelaan van GARDEREN, die in een der buurtschappen van KOOTWIJK geboren werd, — hoofdstukken waarbij met name NAIRAC'S: NOG EEN OUD HOEKJE DER VELUWE als bron heeft dienst gedaan, vormt het vierde hoofdstuk: KOOTWIJKS KERK TUSSCHEN DE TWEE REFORMATIES, den overgang tot het eigenlijk onderwerp. In dit vierde hoofdstuk wordt van de geschiedenis der plaatselijke kerk van KOOTWIJK, sedert de Reformatie der 16e tot aan die der 19e eeuw, een overzicht gegeven. Daaruit blijkt o.m. dat DS. P. N. PIKAAR de laatste predikant is geweest, die „bij de gemeente van KOOTWIJK onder het Synodaal Verband der Ned. Herv. Kerk dienst deed".

DE PIKAAR vertrok den 15en Nov. 1868.

„Sedert bracht de kerkeraad wel ettelijke beroepen uit, evenwel zonder gunstig gevolg. Het eene „bedankj." volgde op het andere".

Een Zondag in de maand kwamen er de predikanten uit den ring HARDERWIJK preeken en, indien noodig, Doop en Avondmaal bedienen. Overigens was dan de geestelijke verzorging van KOOTWIJKS bevolking toevertrouwd aan een godsdienstonderwijzer, die in den zomer van 1885 stierf.

Volgt, onder den titel: STUDENT HOUTZAGERS, een lezenswaardig stukje biographie, waaruit wij o.m. vernemen, dat KOOTWIJKS tegenwoordige herder, op 20 September 1878 aan de Rijks Universiteit te UTRECHT student werd, daar op 28 April 1880 voor zijn propaedeutisch examen slaagde, den 20sten October 1880 als de eerste student der Vrije Universitet, te AMSTERDAM werd ingeschreven en daar op 12 December 1885 tot Candidaat in de Theologie werd bevorderd.

Dan steekt de schrijver van KUDDE EN HERDER met zijn VIe hoofdstuk: DE CANDIDAAT EN ZIJN BEROEP, van wal.

Wij zijn in 1884.

De „woestijngemeente" van KOOTWIJK, zooals DE WIT haar noemt, is sinds zestien jaren vacant. In October van dat jaar preekt er DS. G. VLUG, toen predikant te NIJKERK, en, begaan met den toestand der gemeente, wijst hij, na afloop van den dienst, den kerkeraad op de Vrije Universiteit en haar eersten candidaat, den heer HOUTZAGERS.

„De broeders luisterden met belangstelling; de raadgeving maakte blijkbaar veel indruk op hen".

In die dagen „was er reeds lang woeling en gisting om te komen tot een hernieuwd kerkelijk leven in Gereformeerden zin", zegt de schrijver op p. 188.

In vele Classes o.a. ook in die van HARDERWIJK, waaronder de gemeente van KOOTWIJK ressorteerde, werden door de gereformeerden conferenties gehouden. Op die van 6 November 1884, te NIJKERK, was ook de kerkeraad van KOOTWIJK tegenwoordig en sprak er over het uitbrengen van een beroep op den candidaat HOUTZAGERS. Het plan vond instemming en reeds op Zondag 11 November preekte HOUTZAGERS te KOOTWIJK op beroep. In DS. V. D. BERGH, die kort te voren predikant te VOORTHUIZEN was geworden, kreeg de kerkeraad te KOOTWIJK al spoedig „een niet genoeg te waardeeren adviseur" en na langdurig en ernstig overleg met hem, kwam het den 24en Maart 1885 tot een geven aan HOUTZAGERS van „toezegging van beroep".

Er zou echter nog heel wat moeten gebeuren eer de kudde haar herder kreeg.

Het was toch metterdaad zooals er staat in het stuk, waarin de kerkeraad toezegging deed: „een andere weg dan de gewone", langs welken deze Hervormde gemeente een predikant zocht. Immers de heer HOUTZAGERS was geen proponent in de Ned. Herv. Kerk.

En wat er toen gebeurde, toen KOOTWIJK de toezegging van beroep handhaafde en hòe dat voor die kerk uitliep op verbreking van het Synodaal kerkverband, iets wat haar op het verlies van de Rijks- en Gemeentelijke toelage voor het predikantstractement en van al haar goederen te staan kwam, zoodat deze kerk „van niets dan daglooners" zoo goed als geen inkomsten meer had, dat beschrijft DE WIT dan verder, in zijn door officieele stukken wèl gedocumenteerd historisch bericht. „Zoo was, zegt hij dan, in h. XII op p. 138, „de gemeente van KOOTWIJK de eerste Kerk in Doleantie, die straks door vele andere gevolgd is".

Woensdag 3 Februari 1886, de dag waarop de kerk van KOOTWIJK met de Synode der Ned. Herv. Kerk, „alle banden van gemeenschap verbrak en haar de kerkelijke gehoorzaamheid opzei", — is, zegt de geachte schrijver, „voor de Geref. Kerken in ons land, ja, voor de geheele Kerkhistorie, een dag van groote beteekenis".

Voor de meeste HERAUT-lezers zullen juist deze hoofdstukken van KUDDE EN HERDER de sterkste bekoring hebben. Zij wekken bij hen, die vóór nu vijf-en-twintig jaren aan de actie der Doleantie deelnamen, herinneringen op aan een, door machtige bezieling en opgewekt kerkelijk leven, mooi verleden.

En voorsoover KOOTWIJK betreft, heeft DE WIT dat verleden uit historische documenten en mondelinge overleveringen, op voortreffelijke wijze gereconstrueerd. Met groot geduld, bewonderingswaardige nauwkeurigheid en niet zonder critischen zin, heeft hij blijkbaar alles, zelfs de oude jaargangen van UILENSPIEGEL, van voren aan naarstig onderzocht. En niet minder blijkbaar ook is de sympathie, waarmee hij zich in zijn onderwerp heeft in-gevoeld. Daarbij genoeg artiest om zijn materiaal tot een harmonisch geheel te verwerken, is het hem gelukt dat verleden weer te doen herleven. Met name geldt dat van de met zoo veel verve geteekende gebeurtenissen op Zondag 7 Februari 1886, de bevestiging en intrede van den heer HOUTZAGERS als predikant te KOOTWIJK.

In de HERAUT van 6 Febr. 1887 zei DR. V. D. BERGH, zoo herinnert de schrijver van KUDDE EN HERDER: „DOEL der reformatie zij niet: verbreking van organisatie of band met Synodaal Bestuur; dit is slechts middel om te komen tot kerkregeering naar Gods Woord".

Dàt het onder den dienst van DS. HOUTZAGERS te KOOTWIJK tot dit doel is gekomen, verzuimt de geachte schrijver niet in zijn volgende hoofdstukken, waarin hij het heeft over: DE REFORMATIE BEVESTIGD EN VERBREID, aan te wijzen, om dan in zijn slothoofdstukken, van HOUTZAGERS arbeid op, wat ik zou willen noemen „het gebied der kerk als organisme", o. m. voor „scholen met den Bijbel" en voor „Christelijke Militaire Tehuizen", te handelen. Wie met dezen vijf-en-twintig jarigen, tweeërlei arbeid van KOOTWIJKS trouwen en ijverigen pastor, voortgezet met bewonderenswaardige zelfopoffering; voortgezet ook in dagen waarin van binnen vrees en van buiten strijd was; bemoeielijkt vaak door lichaamslijden, door miskenning, door grievende teleurstelling, maar gekroond door den zegen van zijn God, uit Wien was zijn kracht, — nog niet of ook niet voldoende bekend was, zal, door wat hij er in KUDDE EN HERDER van leest, met warm medegevoel voor dezen man, die dus heeft gearbeid, worden vervuld.

KUDDE EN HERDER is een boek van literaire, van zedelijke en tevens van kerkhistorische beteekenis.

Een bezielend boek.

En, laat mij er nog een deugd van noemen, een allesbehalve vervelend boek.

Dat vindt mede zijn oorzaak in de omstandigheid, dat de jeugdige schrijver ook bezit de gave van den humor, een gave, die hij, waar het pas geeft, weet te gebruiken. Zoo, in dat amusante XXste hoofdstuk over: de „JANNEMANNEN", waarin hij de mannen teekent, die „met hun zeer ziekelijk mystiek leven", m. a. w. aan mysticisme, den arbeid ook van KOOTWIJKS herder, „ernstig belemmerden".

G.

Vereenigingsleven.

NOG EEN WOORD OVER JOGJA.

Nadat we pas het een en ander over den arbeid geschreven hebben, welke te Jogjakarta verricht wordt, zouden we zeker niet nu reeds daarop terug komen, ware het niet, dat daartoe aanleiding gegeven wordt door het jongste optreden van den heer Dr. J. G. Scheurer, die weinige dagen geleden zijn eerste lezing met lichtbeelden gehouden heeft ten bate van de „Koningin-Wilhelmina-School" te Jogjacarta in het bijzonder en dan voorts in het algemeen ten gunste van het Christelijk onderwijs aan den Javaanschen adelstand.

In de lezing werd er in de allereerste plaats op gewezen, gelijk dat reeds telkens en telkens ook door anderen gedaan is, zoo b.v. door den heer Colijn, den tegenwoordigen oorlogsminister, in lezingen, die hij destijds in verschillende plaatsen des lands hield, dat de geest van opwaking, die als een levenwekkende wind ook over Java strijkt, oorzaak ervan is, dat, menschelijkerwijs gesproken, het thans de meest geschikte tijd is om met meer kracht dan ooit te voren den zendingsarbeid op Java en elders aan te pakken.

Wordt dit gedaan, dan is het zaak, daarbij in de eerste plaats te letten op den grooten invloed, dien de Javaansche adel onder het volk van Java heeft. Kon men den adel bewegen, tegenover de zending een welwillende, een sympathieke houding aan te nemen of het Christendom rechtstreeks zelfs te bevorderen, dan zou men daarmee veel gevorderd zijn, aangezien dan als vanzelf het Javaansche volk lichter voor het Christendom zou te winnen zijn.

De groote vraag is evenwel, hoe de adel er toe gebracht moet worden, tegenover de zending in gunstigen zin stelling te nemen. Het antwoord, hetwelk door onze zendingsautoriteiten op die vraag gegeven wordt, is gebaseerd op den regel, die allerwegen bevestiging vindt, dezen regel namelijk, dat wie beslag legt op het kind, zich machtigen invloed verzekert op den volwassen mensch, en het luidt uitsdien aldus, dat, zoo er naar gestreefd wordt, het Christendom ingang te doen vinden onder den Javaanschen adel, getracht moet worden, de Javaansche adellijke *kinderen* te brengen onder de bearbeiding van het Christelijk onderwijs.

Stemt men dit in het algemeen toe, dan zal wellicht toch gevraagd worden, waarom de in dezen zin verrichte arbeid begonnen is met zich te wenden tot de adellijke *meisjes*. Dit heeft een tweevoudige reden. In de eerste plaats is wel de positie van de Javaansche adellijke vrouw een zeer nederige, afhankelijke en slaafsche, maar vermag deze vrouw niettemin een grooten invloed uit te oefenen in de kringen, in welke zij verkeert. En in de tweede plaats is juist de ongunstige, en harer onwaardige, plaats, die de vrouw ook onder den adel inneemt, oorzaak, dat zij licht meer dan de man geneigd zal zijn, het oor te leenen aan de stem, die haar verlossing en verheffing predikt: een kreet om bevrijding steeg reeds uit den boezem van een edele Javaansche vrouw op, doordringende tot het oor van het Nederlandsche volk.

Wat het eerste aangaat, Dr. Scheurer gaf in meergenoemde lezing, die hij, naar te hopen is, ook wel op andere plaatsen als de Residentie zal willen houden, prachtige lichtbeelden te zien, betrekking hebbende op de positie van de vrouw in het leven van den Javaanschen adelstand, en deed daarbij omtrent deze zaak treffende mededeelingen. Hij beriep zich in den loop van zijn lezing herhaaldelijk op de edele vrouw, van welke zooeven gesproken werd, en het moge dan ook niet worden nagelaten, iets aan te halen van wat die vrouw schrijft. In het dit jaar verschenen boek: *Door Duisternis tot Licht. Gedachten van Raden Adjeng Kartini*, welk boek warm ter lezing moet worden aanbevolen, heet het dan o.a. aldus:

„Maar zie je den toestand niet een beetje te donker in? vraag je. O! was het maar zoo! Ik ben zelfs optimistisch geweest door te inspelen op een mogelijke uitkomst! Wil ik je wat zeggen? De levensweg der Javaansche meisjes is afgebakend en gevormd naar een en 't zelfde model. Wij mogen geen idealen hebben; de eenige droom, dien wij droomen mogen is: vandaag of morgen de zooveelste vrouw te worden van den een of anderen man. Ik tart hen, die dit weerleggen kunnen.... In de Gouvernementslanden hebben de vrouwen 't zoo hard niet te verantwoorden als hare zusters in de Vorstenlanden, Soerakarta en Djokjakarta. Hier zijn de vrouwen al doodongelukkig met een, twee, drie, vier bijvrouwen van hare mannen; daar in de Vorstenlanden noemen de vrouwen dat kinderspel. Je vindt daar bijna geen enkelen man, die maar één vrouw heeft; in de adellijke kringen, vooral in de omgeving van den Keizer, hebben de mannen tot over de 26 vrouwen.

„Mogen deze toestanden voortbestaan, Stella? Ze zijn er al zoo aan gewend, dat ze er niets meer in vinden, maar dat neemt niet weg, dat die vrouwen er ontzettend onder lijden. Bijna iedere vrouw, die ik ken hier, vervloekt het recht der mannen. Maar verwenschingen helpen niets; gehandeld moet er worden. Komt, vrouwen, meisjes, staat op, reiken wij elkaar de handen en laten wij samen arbeiden, om verandering te brengen in die onhoudbare toestanden".

Is het te veel gezegd, dat, indien er zulk een kreet van verlossing opstijgt uit den boezem der Javaansche vrouw, dit bewijst, hoe zeer het tijd is, om tot haar te gaan met het ware Evangelie, dat alleen blijvende bevrijding en echte beschaving brengen kan? Want wat komt er anders van zoodanige vrouwen? Niets anders, dan dat zij in vertwijfeling geraken. Raden Adjeng Kartini schrijft zelf: „Als vader me op zoo'n manier uithuwt, dan maak ik me maar eenvoudig van kant". En dan hoopt ze maar op de beschaving, die uit Europa komen moet, doch op een beschaving zonder God, meenende, dat zoodanige beschaving bevrediging en ruste voor het hart schenken kan.

Het boek van deze Javaansche vrouw, eerst in den loop van het jaar 1911 verschenen, is een uitnemend bewijs voor de noodzakelijkheid om meer dan ooit met kracht te arbeiden aan de taak der zending onder het Javaansche volk, met name onder den Javaanschen adel, en in den kring van dien adel met name weer onder de vrouwen. Dat het boek ook een bewijs is, hoe zij, die trachten — reeds sedert enkele jaren — in dezen arbeid nuttig werkzaam te zijn door onderwijs (en dan natuurlijk Christelijk onderwijs) te geven aan het Javaansche adellijke meisje, kan men zien uit deze woorden van Raden Adjeng Kartini:

„Het hoofddoel is: het mooie der Nederlandsche beschaving te geven aan ons volk, ten einde zijne zeden te veredelen, dàt volk te brengen tot hooger zedelijk standpunt, als middel om tot betere, gelukkiger maatschappelijke toestanden te komen. Het middel, dat wij daartoe wenschten aan te wenden, is: *oprichting van scholen voor Javaansche meisjes*. Voorloopig als proef en voorbeeld, een school, *internaat*, voor dochters van Inlandsche hoofden; het doel hiermede beoogd is: Java beschaafde, ontwikkelde moeders te geven, die hare beschaving en ontwikkeling op hare kinderen zullen voortplanten; hare dochters, die weder moeder zullen zijn; haar zoons, die eenmaal geroepen zullen zijn, mede te waken over het wel en wee van het volk".

Is er schitterender in-het-gelijk-stelling mogelijk van degenen, die reeds enkele jaren geleden de hand aan den ploeg sloegen om te komen tot de oprichting van de „Koningin-Wilhelmina-School" voor adellijke Javaansche meisjes te Jogja en die nog hun beste krachten besteden om die school in stand te houden en zegenrijk te doen werken? Moge het hun dan ook niet aan den noodige steun ontbreken, maar overal belangstelling in hun heerlijken en schoonen arbeid rijzen.

N.B. Het adres van de penningmeesteresse van het comité van bijstand is: Mej. J. H. Kuyper, Kanaalstraat 5, Den Haag.

Officieele Berichten.

ZWOLLE. Aan heeren collectanten, die op hun financieele rondreis, ons de eer van een bezoek willen aandoen, wordt herinnerd, dat zoo zij eenig succes willen hebben, daarvoor eene aanbeveling van den Kerkeraad noodig is.

Namens den kerkeraad:
J. BOSCH OZ., *scriba.*

Kort verslag van de vergadering der classis 's-Hertogenbosch, gehouden 18 Oct. 1911.

1. Ds. de Vries opent de vergadering, laat zingen Ps. 119 : 53, leest Ps. 123 en gaat voor in gebed.

2. De credentiebrieven worden nagezien. Alle kerken zijn vertegenwoordigd, uitgezonderd Heusden dat met kennisgeving, en Helenaveen dat zonder kennisgeving afwezig is. Van Helmond is slechts één afgevaardigde aanwezig, een secundus-diaken, aan wien keurstem wordt verleend.

3. Het moderamen wordt geconstitueerd: Ds. de Vries praeses, Dr. Hoekstra assessor, Ds. van der Zanden scriba.

4. Br. Dekker, voor 't eerst als dienaar des Woords van Venlo ter vergadering, wordt door den praeses hartelijk welkom geheeten.

5. De notulen der vorige vergadering worden gelezen en na een enkele opmerking goedgekeurd.

6. Ingekomen stukken: *a.* een schrijven namens de Gen. Syn., opwekkend tot het geregeld tweemaal collecteeren voor de Theol. School. Slechts een kerk is hierin nalatig. Deze zal tot het geregeld tweemaal collecteeren worden opgewekt; *b.* een schrijven van Heusden. Voor kennisgeving aangenomen; *c.* 2 bezwaarschriften van de kerk te G., zullen worden beantwoord, terwijl den kerkeraad van G. in dezen advies wordt gegeven.

7. Bij de rondvraag naar art. 41 K.O. krijgen enkele kerken advies.

8. Namens de deputaten voor hulpbehoevende kerken wordt rapport uitgebracht door br. Schreuders.

9. Benoemingen: de verschillende deputaten, die aan de beurt van aftreding zijn, worden allen gecontinueerd.

10. Dr. Hoekstra doet mededeelingen aangaande den evangelisatie-arbeid. In Maastricht wordt omgezien naar een huis voor samenkomst; in Heerlen is reeds eenmaal gepreekt, en de bouw der kerk te Eindhoven nadert zijn voltooiing.

11. Vacaturebeurten: Venlo en Eindhoven zullen zorgen voor Helmond en 's Gravemoer voor Helenaveen.

12. Collecten en quota worden geïnd, waarna de vergadering door den praeses wordt gesloten. De assessor gaat voor in dankgebed.

Namens de classis
G. VAN DER ZANDEN, *scriba.*

Buitenland.

Zwitserland. Scheiding van Kerk en Staat in Bazel. John Mott in Zwitserland.

Evenals Genève heeft nu ook Bazel zijn van den Staat gescheiden Kerk, en evenals in Genève is ook in Bazel het aangroeien der Roomsche bevolking aanleiding der scheiding geworden. De scheiding had zonder groote schokken plaats. Toch is de kerk van Bazel niet als geheel vrij te beschouwen. De regeering heeft zich het recht voorbehouden te onderzoeken, of de te maken kerkelijke wetten niet met de grondwet in strijd zijn; terwijl zij ook het geldelijk beheer der Kerken controleert. Dit heeft tengevolge, dat het aan de Kerken verboden is een hoofdeijken omslag te heffen van hen die in den Staat van het betalen van belasting zijn vrijgesteld, omdat hun inkomen niet boven een bepaald minimum gaat.

In het voorjaar heeft de bekende secretaris van den Christelijken studenten-wereldbond, de heer John Mott, in de Zwitsersche universiteitssteden voordrachten gehouden. Zijn woord vond bij velen weerklank, maar lokte ook hartstochtelijken tegenstand uit in de kringen, waarin men het voor eene beleediging houdt wanneer men over het geloof in Christus spreekt. Het optreden van den heer Mott had tengevolge, dat er hier en daar kringen werden gesticht, waarin men den Bijbel onderzoekt.

De studentenkringen die in de Aarauer conferentie hun vereenigingspunt vinden, konden niet besluiten zich aan den wereldbond aan te sluiten, wijl zij als „zoekende" Christenen zich niet op den leerstelligen grondslag van den Bond konden plaatsen. WINCKEL.

Voor Kinderen.

GELOOF EN MOED.

VIII.

VERDWAALD.

't Was reeds schemering geworden, toen Gilpin zich gereed maakte, na een beteren maaltijd dan in deze streken gewoonlijk te krijgen was, zijn gastheer te verlaten. Eerst echter had deze moeten beloven, het geschil, dat hem zoo kwalijk bekomen was, niet voort te zetten, alvorens hij nog eens den predikant had geraadpleegd.

Doch toen het op heengaan aankwam, bleek dat zoo goed als onmogelijk, wijl er een zware mist was opgekomen en Gilpin groot gevaar liep, om, eer hij de naaste woning bereikte, te verdwalen of in een diepte te storten. Zoo besloot hij dan te blijven en na godsdienstoefening gehouden te hebben, waarbij alle inwonenden tegenwoordig waren, begaf hij zich ter rust.

Eerst den volgenden morgen tegen tien uur was de mist opgetrokken. Juis: wilde Gilpin vertrekken, toen er aan de huisdeur werd geklopt en een vrouw binnentrad, die er zeer armoedig uitzag en wier gezicht zoo bedrukt stond, dat de huisvrouw niet kon nalaten te vragen, of haar iets scheelde.

„Och", antwoordde de vrouw, die met moeite haar tranen weerhield, „van nacht is de vos gekomen en heeft al de kippen doodgebeten, die ik pas het vorige jaar had gekocht. Twee heeft hij er geroofd. Wat moet ik nu beginnen? Straks als er weer eieren noodig zijn, heb ik mijn kippen niet meer en waar moet ik dan van leven!"

In den loop van het gesprek werd het Gilpin duidelijk, dat de vrouw, die hem niet geheel onbekend was, een kommerlijk bestaan vond door het verkoopen van eieren. Ook bespeurde hij, dat de huisvrouw wel genegen was te helpen, maar niet dorst om haar man, die zei: „Waarom dan ook niet beter opgepast? Ik zorg wel, dat de vos niet bij mijn kippen komt, maar met het voorjaar, als ge dan terug komt, wil ik wel zien, wat ik doen kan. Ik ben zelf ook niet rijk". Daarmee kon de vrouw heengaan, doch de predikant beloofde haar nog dien dag te zullen oproeken.

Dat was dan ook het eerste wat hij deed, al lag de woning ver weg, en al was het pad zoo onbegaanbaar, dat zijn paard herhaaldelijk struikelde. Eindelijk bereikte hij het huisje, waar alles, buiten en binnen, er even armoedig uitzag. Daar woonde de vrouw, een weduwe, met twee kinderen. Op den grond — een vloer was er niet — lagen nog de doode kippen, waar de twee kinderen gedurig naar keken.

De leeraar nam plaats op een bankje, en begon met de kleinen te praten. Weldra kwam ook moeder er bij. Hij kende haar als een vrome vrouw, die met hard werken voor het gezin den kost won, maar toch ook, bij alle moeite van het leven, op den Heere bleef vertrouwen. Thans echter was zij geheel moedeloos, en wist niet wat te beginnen.

„Dan weet ik nog raad", sprak de bezoeker. „Gij kondt onmogelijk weten, dat ik bij Lawson was en 't is Gods bestuur, dat we elkander zoo onverwacht ontmoetten. Hier hebt ge een pond (ƒ 12.—), koop daar nu andere kippen voor. Hoeveel hadt ge er?".

„Acht".

„Dan kunt ge nu misschien er wel twaalf aanschaffen, en moge de Heere uw werk zegenen. Denk er aan: dengenen die God lief hebben, moeten alle dingen medewerken ten goede",

Wel mocht de deken van Haughton zoo spreken. We zagen het vroeger. Met blijde verrassing ontving de arme vrouw het geld, en al zei ze niet veel tot dank, die was er niet minder om. Trouwens, dankbare harten vond Gilpin niet zelden op zijn reizen, en dat